

Н. С. Сікач

Сутність і структура обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємницької діяльності

Досліджено основні напрями здійснення обліково-аналітичного забезпечення, його зміст і роль у підготовці інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням функціонування підприємств і розвитку підприємницької діяльності. Проаналізовано основні етапи, які передують процесу формування необхідної обліково-аналітичної інформації. Виокремлено ключові критерії, яким повинна відповідати потрібна для прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень обліково-аналітична інформація. Розглянуто різні підходи до визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення» у розрізі як процесного, так і системного підходів, а також проаналізовано його сутнісні характеристики. Оцінено роль, місце та вимоги до трьох основних складових обліково-аналітичного забезпечення – обліку, аналізу та аудиту – для отримання своєчасної та достовірної інформації. Проаналізовано основні методи збирання та отримання інформації, які використовують для організації обліково-аналітичного забезпечення підприємницької діяльності. Виокремлено основні функції, які виконує обліково-аналітичне забезпечення системи управління підприємницької діяльності. Проаналізовано основні фактори, що обумовлюють особливості організації обліково-аналітичного забезпечення.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, інформація, інформаційне забезпечення, підприємницька діяльність, система управління, облік.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання ефективність функціонування і розвитку українських підприємств значною мірою залежить від наявності ефективної та злагодженої системи інформаційного забезпечення. Інформація є визначальним рушієм розвитку підприємницької діяльності, оскільки дає змогу визначити її перспективні цілі та завдання, оцінити наявне бізнес-середовище, ризики та рівень безпеки. Тому сьогодні особливого значення набувають досконалі методи збирання, оброблення і використання інформації, а також технічні засоби її перетворення на важливий виробничий та управлінський ресурс. Саме обліково-аналітичне забезпечення відіграє визначальну роль в інформаційному забезпеченні підприємницької діяльності, оскільки дає змогу діагностувати поточну діяльність підприємства, ураховуючи всі ризики та загрози, які ідентифіковано та оцінено системою бухгалтерського обліку, і спрогнозувати подальший розвиток суб'єктів господарювання. Відсутність повної та достовірної інформації про наявні економічні умови господарювання зумовлюють важкість і неможливість прогнозованості процесу прийняття правильних управлінських рішень щодо активізації підприємницької діяльності, оскільки в такому разі вони будуть ухвалюватися в умовах невизначеності та економічного ризику. Одним з найбільш проблемних аспектів діяльності підприємств в умовах війни є обліково-аналітичне забезпечення раціонального вибору тактичних і стратегічних векторів розвитку. З огляду на зазначене тематика дослідження є актуальною та потребує подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень. На дослідженні проблематики обліково-аналітичного забезпечення процесу управління підприємницької діяльності, визначенні його сутності та складових зосереджують свою увагу як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Зокрема, зазначена проблематика перебуває в полі зору С. Барановської, О. Безродної, І. Бланка, О. Брадула, Р. Бруханського, Ф. Бутинець, Л. Гнилицької, О. Гудзинського, Л. Волощук, В. Вольської, Т. Гоголь, Х. Джобстла, А. Загороднього, Т. Камінської, Т. Карпова, Г. Кірейцева, Ю. Максимів, Н. Овчарової, В. Палія, Т. Пахомова, Н. Пасенко, О. Петрука, О. Подолянчука, М. Пушкар, П. Саблука, В. Сопка, А. Шеремета та багатьох

інших. Значну увагу у своїх дослідженнях науковці акцентують на вивченні теоретичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення системи управління ефективністю і ризиками підприємницької діяльності та питаннях його практичного використання; ролі бухгалтерського обліку в обліково-аналітичному забезпеченні; удосконаленні методичного та нормативно-правового забезпечення обліково-аналітичного процесу; розробленні заходів щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення системи управління на різних ієрархічних рівнях тощо. Однак, незважаючи на наявність значних напрацювань у цій площині, і надалі потребують подальшого дослідження теоретичні та практичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємницької діяльності у складних умовах господарювання під час війни з огляду на дедалі більшу потребу в наявності та формуванні достовірних інформаційних потоків.

Метою статті є дослідження сутності, структури та особливостей обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємницької діяльності.

Основні результати дослідження. Війна в Україні позначилася на всіх сферах діяльності суб'єктів господарювання. Серед основних проблем, з якими зіштовхуються сьогодні, в умовах воєнного стану, суб'єкти підприємницької діяльності: складність організації процесу збирання інформації, включно з її моніторингом та оцінюванням, загальним доступом до неї, специфічними труднощами її отримання, а також використанням дезагрегованих та альтернативних аналітичних даних. Безумовно, війна значно ускладняє процес реалізації економічних відносин та ухвалення дієвих і своєчасних управлінських рішень.

Сучасна система управління ефективністю і ризиками підприємницької діяльності безпосередньо залежить від наявності належного обліково-інформаційного забезпечення, що дає змогу прийняття науково-обґрунтованих і достовірних управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення розглядають як процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її достатньої кількості та необхідної якості [1]. Тобто основою обліково-аналітичного забезпечення є інформація, яка формується за допомогою методів бухгалтерського обліку та використовується для оцінювання та аналізу економічних явищ і процесів. Кількість і якість облікової і аналітичної інформації визначає рівень ефективності та результативності управлінської діяльності, що має визначальне значення для зниження ризиків підприємницької діяльності в сучасних умовах господарювання.

Для прийняття правильних, своєчасних і ефективних управлінських рішень обліково-аналітична інформація повинна відповідати таким вимогам [2]:

- чітко та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності усі господарські операції, що здійснюються суб'єктами господарювання;
- надавати суб'єктам господарювання інформацію про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних і кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати та відстежувати всі наявні внутрішні та зовнішні виклики, ризики та загрози;
- протистояти промислому шпигунству та витоку конфіденційної інформації;
- формувати інформаційну базу для прийняття правильних управлінських рішень.

Слід зазначити, що процесу формування обліково-аналітичної інформації передують кілька етапів, а саме [3]:

- виявлення, накопичення та реєстрація облікової інформації у первинних документах;
- узагальнення масиву первинної облікової інформації шляхом складання внутрішньої та зовнішньої звітності підприємства;

– оброблення сукупності облікових даних аналітичними методами.

Від якісного виконання кожного з наведених вище етапів формування інформації залежить її достовірність на виході. Водночас для належного функціонування системи управління одержана аналітиками інформація повинна також відповідати і певним вимогам і критеріям. Серед критеріїв, яким повинна відповідати обліково-аналітична інформація, слід назвати такі: якість, достовірність, точність, доступність, повнота, корисність, актуальність, своєчасність, порівнянність, правдивість, адресність, адекватність, адаптивність, значимість, зрозумілість тощо. Кожна з представлених вимог до інформації спрямована на задоволення потреб користувачів управлінського персоналу для прийняття ними відповідних рішень.

Важливим чинником обліково-аналітичного забезпечення є рівень забезпечення, що вимагає дослідження обсягів облікової і аналітичної інформації, необхідних для забезпечення управлінського процесу та визначення їхніх оптимальних параметрів. Оптимальні обсяги обліково-аналітичної інформації повинні знаходитися в межах, коли суб'єкти обліково-аналітичного забезпечення мають можливість отримати достатній обсяг інформації для її використання в межах функціональних обов'язків, але не більше, ніж вони можуть обробити в межах власних повноважень та кваліфікаційного рівня. Критерій оптимальності також повинен застосовуватися і до зовнішніх користувачів, оскільки недоотримання або занадто детальне розкриття інформації знижують рівень прийняття ефективних рішень [3].

Отже, рівень своєчасної поінформованості суб'єктів господарювання та можливість ефективного і швидкого оцінювання отриманої обліково-аналітичної інформації є основою стабільності їх функціонування, важливим чинником виживання в конкурентній боротьбі та зниження ризикованості підприємницької діяльності. Слід наголосити також на тому, що разом з обліково-аналітичною інформацією для забезпечення ефективної системи управління підприємницької діяльності потрібна також і нормативно-правова, методична, технічна, організаційна та інші види інформації.

Слід зазначити, що на сьогодні не сформовано єдиного визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення». Науковці розглядають його як крізь призму процесного, так і системного підходів (табл. 1). Підсумовуючи наведені в ній погляди науковців до визначення сутності обліково-аналітичного забезпечення, слід зазначити, що одні його розглядають як сукупність процесів або просто процес організації обліку та за його допомогою – підготовку, оцінювання та аналіз отриманої інформації, а також забезпечення її необхідної кількості та якості для прийняття правильних управлінських рішень. Отже, розглядають його як процес забезпечення системи управління відповідною кількістю необхідної якісної та своєчасної інформації. Інші науковці розглядають його як систему, як набір специфічних засобів і методів організації обліку, пов'язаних із збиранням, реєструванням, узагальненням, накопиченням, переданням та аналізом отриманої інформації з огляду на управлінські потреби.

Отже, загалом поняття «обліково-аналітичне забезпечення» розглядають у двох площинах:

- 1) діяльність, пов'язана зі збиранням, реєстрацією, узагальненням, збереженням, переданням та аналітичним опрацюванням інформації;
- 2) забезпечення системи управління відповідною кількістю необхідної якісної інформації.

Серед основних сутнісних характеристик поняття «обліково-аналітичне забезпечення» виділяють [19]:

- визначальну роль у формуванні інформаційної бази для прийняття управлінських рішень;

Таблиця 1

Сутність поняття «обліково-аналітичне забезпечення»

Автори	Сутність
	Процесний підхід
Безродта Т.	Гарантування здійснення процесу постачання обліково-аналітичної інформації в системі управління
Бруханський Р.	Рациональна модель, яка повинна враховувати внутрішні та зовнішні інформаційні сфери, відображаючи комплексну консолідовану інформацію про діяльність суб'єкта підприємництва та його стратегічний розвиток
Боднарчук Ю.	Оброблення облікової інформації для оцінювання її повноти, достовірності та своєчасності та подальшого аналізу для виявлення вузьких місць, а також прихованих резервів
Галузіна С.	Здійснення облікових і аналітичних процедур у режимі реального часу, виявлення відхилень від запланованих показників і використання отриманих результатів для прийняття управлінських рішень
Гангал Л.	Процес збирання, підготовки, ресертування та оброблення обліково-аналітичної інформації та прийняття на її основі управлінських рішень, направлених на забезпечення ефективного функціонування підприємства та підвищення його конкурентних позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках
Загородній А.	Є досконалою формою організації всіх видів обліку й аналізу, метою якої є прийняття виважених поточних і стратегічних управлінських рішень та контролю над їх реалізацією
Камінська Т.	Безперервне, цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам аналізу, планування та підготовки й контролю фінансових управлінських рішень
Кравченко О.	Складний механізм, який об'єднує процеси обліку та економічного аналізу для формування об'єктивної інформації відповідно до інтересів користувачів і напрямів розвитку галузі
Мулик Я.	Процес збирання, підготовки, ресертування та оброблення обліково-аналітичної інформації та прийняття на її основі управлінських рішень, направлених на забезпечення захисту фінансових інтересів підприємств на всіх рівнях його фінансових відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз
Оляднчук Н., Підлубна О.	складний механізм, який об'єднує в собі процеси обліку та економічного аналізу з метою формування об'єктивної інформаційної бази відповідно до потреб зовнішніх і внутрішніх користувачів та спеціфіки розвитку підприємницької діяльності
Пантелєєв В.	Цілеспрямована робота зі збирання інформації, її ресертування, передавання, оброблення, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління
Пархоменко О.	Поєднання всієї використаної в ній інформації, оброблення її спеціфічними засобами та методами, а також діяльності фахівців з її ефективного удосконалення та використання
Правлюк Н.	Документально обґрунтований процес добору економічних даних на потреби управління підприємств. Залежно від мети він генерує дані обліку, аналізу та контролю для прийняття управлінських рішень і має різні ступені деталізації та ієрархії
Проскурівич О.	Поєднання всієї використаної удосконаленої інформації, спеціфічних аналітичних засобів і методів її оброблення, а також діяльності фахівців з її ефективного удосконалення та використання
Пуцентайло П.	Сукупність заходів, інструментів і методів бухгалтерського обліку та аналізу, що сприяють формуванню інформаційного ресурсу під час розроблення фінансових прогнозів для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, які виникатимуть у процесі підтримання стабільної фінансово-господарської діяльності та її окремих сторін у майбутньому

Продовження табл. 1

Системний підхід	
Бланк Г.	Система, яка базується на даних бухгалтерського обліку, включно з оперативними даними, і використовує для економічного аналізу статистичну, технічну, довідкову та інші види інформації
Будько О.	Система, яку слід формувати на основі входних показників про ефективне оперативне, тактичне та стратегічне управління суб'єктом господарювання
Бурлан С., Каткова Н.	Система, що охоплює дані оперативного, бухгалтерського, статистичного та кадрового обліку, її носії, канали комунікації, методи оброблення та здатна створити передумови для своєчасного вживання заходів протидії негативному впливу загроз економічній безпеці підприємства. Авторки абсолютну впевнені, що облікові дані та показники фінансової звітності є фундаментальною основою прийняття основних рішень у частині протидії загрозам економічної безпеки. Ними також визначається важлива роль системи контролю у формуванні обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки на підприємстві
Гнилицька Л.	Цілісна інформаційна система, що об'єднує методи та технології усіх видів обліку, аналізу та безпеки, для прийняття управлінських рішень щодо протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам безпечному функціонуванню підприємства та його сталому розвитку
Городянська Л.	Система, яка складається з низки підсистем, на вході якої є дані, зокрема оперативного, статистичного, фінансового та управлінського обліку, щодо яких здійснюються процеси оброблення (узагальнення, класифікації, перевірки, аналізу), а на виході – аналітичні звіти для застосування певними суб'єктами для прийняття управлінських рішень
Гудзінський О.	Інтегрована система приймання обліково-аналітичного забезпечення менеджменту шляхом здійснення специфічних внутрішньо системних та загальносистемних функцій
Свдокімова Н., Кірієнко А.	Інформаційно-бухгалтерська система, яка полягає у формуванні окремих інформаційних потоків для потреб управління виробничою і фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, або інформаційне забезпечення власників та інших замовників даних
Камінська Т.	Система, яка являє собою безперервне та цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків, підпорядкованих вимогам планування, аналізу, підготовки ефективних управлінських рішень і контролю за їх виконанням у фінансовій діяльності підприємства
Лень В.	Система упорядкованої внутрішньої структури підприємства, яка накопичує дані господарського обліку й зовнішню інформацію для аналізу та формування звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів у необхідному для них форматі. Обліково-аналітична система підприємства дає змогу сформувати обліково-аналітичне забезпечення управління виробничо-господарською, збутовою, фінансовою діяльністю із застосуванням методів обліку, аналізу, планування та контролю
Тичиніна Н.	Являє собою єдиність систем обліку, аналізу й аудита, об'єднаних інформаційними потоками для управління економічними процесами під час вибору напрямів стійкого розвитку й варіантів фінансування їх
Тітаренко Г., Корнієнко М.	Система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включно з оперативними даними, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації. Обліково-аналітична система, на їхню думку, охоплює збирання, опрацювання та оцінювання всіх видів інформації, використовуваної для прийняття управлінських рішень на макро – і макрорівнях
Сухарьова Л.	Контролінг – принципово нова концепція інформації та управління. яку можна визначити як обліково-аналітичну систему, що реалізує синтез елементів обліку, аналізу, контролю і планування. Все це спрямоване на забезпечення як оперативного, так і стратегічного управління процесом досягнення цілей діяльності підприємства
Швець В.	Організаційно-методологічна форма буття суб'єктів господарювання, створена людиною для виконання своїх ділових функцій, яка поєднує у собі три підсистеми: облікову, аналітичну та контрольну

Джерело: складено за [4-19].

- представлення достовірної та повної інформації у вигляді, придатному для прийняття ефективних управлінських рішень;
- інтегрований характер підсистем – облікові та аналітичні процедури, які є основними складовими, повинні реалізовуватися на основі цілісної та узгодженої нормативної та методичної бази.

Розглядають такі основні етапи реалізації процесу обліково-аналітичного забезпечення [7]:

- діагностика фінансово-господарського стану підприємства для упередження його неспроможності (банкрутства);
- аналіз стану та рівня економічної безпеки та ризиків ведення підприємницької діяльності;
- оцінювання стану безпеки та фінансової надійності потенційних партнерів;
- оцінювання стану економічної безпеки конкурентів для виявлення стратегії їхньої діяльності на ринку;
- підготовка інформації для прийняття управлінських рішень щодо співпраці з партнерами в умовах виявлених загроз і небезпек;
- максимально повне та достовірне інформаційне забезпечення функціонування системи економічної безпеки;
- ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних загроз;
- мінімізація ризиків, пов'язаних з недостовірною обліковою інформацією;
- сприяння гармонізації інтересів підприємства як юридичної особи та окремих співробітників і фізичних осіб, щоб мінімізувати внутрішні загрози;
- забезпечення захисту отриманої інформації, яка становить комерційну таємницю суб'єктів господарювання.

Основною метою обліково-аналітичного забезпечення є поєднання засобів бухгалтерського обліку та економічного аналізу, які узагальнюють результати підприємницької діяльності, що передують прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення поєднує в собі облікову інформацію, на основі якої здійснюють економічний аналіз, а в підсумку отримують аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень. Є різні погляди вчених щодо найбільш значущої складової обліково-аналітичного забезпечення. З одного боку, найбільша частина інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище надходить з даними бухгалтерського обліку. Без якісного надання облікової інформації неможливо провести достовірний економічний аналіз. З другого боку, без проведення будь-якого аналізу облікової інформації неможливо зробити висновки та приймати відповідні рішення. Тобто основною метою обліково-аналітичного забезпечення є надання достовірної інформації для управління підприємницькою діяльністю під час визначення шляхів її подальшого функціонування та розвитку та зниження ризиків. З одного боку, обліково-аналітичне забезпечення є інформаційною основою для здійснення моніторингу оцінювання стану та рівня економічної безпеки підприємства, а з другого, – специфічним видом професійної діяльності в галузі безпеки, який безпосередньо впливає на її забезпечення і характеризується суб'єктами діяльності, формами та принципами її реалізації [1].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення складається з обліку, аналізу та аудиту. Функція обліку реалізується через відбір, реєстрацію інформації та її відображення для подальшого використання. Завдяки функції аналізу на основі обліку створюється інформація для формування висновків і прийняття управлінських рішень.

Базовою в системі обліково-аналітичного забезпечення є облікова система, адже саме на основі її інформації аналізується діяльність підприємства. Вона забезпечує формування, нагромадження, класифікацію та узагальнення необхідної інформації. Ці процедури здійснюються відповідно до встановленої методології та технології обліку. Тобто основним джерелом інформації в обліково-

аналітичній системі для аналізу результатів діяльності є дані бухгалтерського (фінансового, управлінського та оперативного) обліку [20]. Слід зазначити, що отримані аналітичні результати в процесі ведення бухгалтерського обліку та їх аналіз є основою для прийняття правильних управлінських рішень і зменшення ризиків ведення підприємницької діяльності.

Аналітична складова обліково-аналітичного забезпечення надає кількісну та якісну оцінку змін, що відбуваються з досліджуваним об'єктом. Вона дає змогу заздалегідь відстежити тенденції розвитку як небажаних, так і позитивних явищ. Облікова та аналітична складові передбачають збирання та узагальнення даних про чинники зовнішнього та внутрішнього середовища для оцінювання рівня та стану економічної безпеки та ризиків підприємницької діяльності, економічної надійності потенційних партнерів, формування стратегії та тактики протидії загрозам їхньої діяльності та подальшому розвитку, а також визначення заходів щодо збереження цілісності інформації, що становить комерційну таємницю. Занадто великий обсяг облікової та аналітичної інформації може призвести до неможливості опрацювання всієї інформації, зниження ймовірності оцінки найбільш доцільної та достовірної інформації, прийняття помилкових управлінських рішень. Для системи управління потрібна тільки та інформація, на основі якої формуються управлінські рішення. Виділення третьої складової – підсистеми аудиту – пов'язано з важливістю здійснення перевірки достовірності інформації для прийняття управлінських рішень у сфері безпеки [20].

Залежно від впливу на інформацію суб'єкти обліково-аналітичного забезпечення поділяються на дві групи:

- особи, які збирають, обробляють та узагальнюють облікову та аналітичну інформацію;
- особи, які є користувачами облікової та аналітичної інформації.

Дослідження суб'єктів обліково-аналітичного забезпечення залежно від виду інформації дає змогу визначити відмінності в групах користувачів. Інформація фінансового обліку використовується зовнішніми та внутрішніми користувачами. Зовнішні користувачі використовують переважно узагальнену інформацію, яка надається у вигляді показників ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), ф. № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та інших форм фінансової звітності, передбачених НП(С)БО. Внутрішні користувачі приймають рішення на основі поточної інформації фінансового обліку, а також даних управлінського обліку. Аналітична інформація найчастіше застосовується для аналізу фінансового стану та фінансово-господарської діяльності для визначення відхилень у поточній діяльності та прийняття рішень на майбутнє [1].

Система обліково-аналітичного забезпечення є найважливішою складовою загальної інформаційної системи управління підприємством, взаємодіючи з іншими функціями управління (контролем, регулюванням тощо) [21, с. 48]. Серед основних функцій, які виконує обліково-аналітичне забезпечення системи управління, слід виділити такі:

- 1) інформаційну – забезпечення системи управління інформацією про діяльність суб'єктів підприємництва, задоволення їхніх інформаційних потреб для зменшення або нівелювання впливу ключових загроз і ризиків їхньому функціонуванню;
- 2) облікову – відображення фактів підприємницької діяльності;
- 3) аналітичну – здійснення на основі первинних аналітичних даних економічного аналізу підприємницької діяльності;
- 4) контролювальну, яка передбачає здійснення перевірки первинної облікової інформації та облікових даних, узгодженості інформації з різних джерел та контролю за ефективністю її використання. Тобто безперервний моніторинг зовнішніх і внутрішніх загроз і ризиків;

5) стимулювальну – забезпечення зростання вартості активів суб'єктів підприємницької діяльності;

6) відтворювальну – створення передумов для отримання прибутку та безперервного обороту факторів виробництва;

7) організаційну – розроблення та оптимізація організаційної структури та комплексу нормативних документів з організації обліку, контролю та аналізу формування звітності.

Слід підкреслити, що ефективне функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницької діяльності передбачає організацію та проведення цілої низки заходів, направлених на збирання, систематизацію та аналіз інформаційних даних. Як свідчать результати дослідження, елементами системи обліково-аналітичного забезпечення є облік, аналіз та аудит, які взаємодіють між собою, формуючи потужну інформаційну базу для прийняття рішень і здійснення контролю: внутрішнього (внутрішньогосподарський контроль, внутрішній аудит) чи зовнішнього (аудит, ревізія, судова економічна експертиза тощо). Достатній і своєчасний рівень інформованості суб'єктів підприємницької діяльності та можливість ефективно та швидко оцінювати отриману інформацію є важливим критерієм оцінювання стабільності їхнього функціонування та найважливішим чинником виживання в конкурентній боротьбі.

Зростання рівня невизначеності в умовах війни щодо розвитку підприємницької діяльності зумовлює важливість подальшого розвитку сучасної системи обліково-аналітичного забезпечення, головним завданням якої є формування своєчасного та достовірного інформаційного базису для прийняття своєчасних і правильних управлінських рішень.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, слід підкреслити важливість ролі обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємницької діяльності в прогнозуванні її подальшого розвитку, прийнятті ефективних управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію негативного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків і загроз, особливо в умовах війни в Україні. Недостатній рівень обліково-аналітичного забезпечення системи управління призводить до зростання ризику прийняття економічно необґрунтованих управлінських рішень, неоптимального використання внутрішніх резервів підприємства, зростання ризику підприємницької діяльності тощо. На жаль, основною проблемою і надалі залишатиметься наявність розривів у часі між одержанням обліково-аналітичної інформації та її використання для прийняття оперативних і своєчасних управлінських рішень. Особливо гостро вона відчутна для суб'єктів підприємницької діяльності, які функціонують на окупованих територіях або близьких до лінії фронту територіях. В умовах війни значно загострюються наявні проблеми в організації обліково-аналітичної системи, які зумовлені порушенням принципу своєчасності доступу до достовірної інформації.

Отже, в умовах воєнного стану особливо гостро постає питання розроблення достовірного та обґрунтованого обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємницької діяльності. Для ефективного та налагодженого функціонування підприємницької діяльності в Україні під час війни слід розробити обліково-аналітичне забезпечення, урахувавши всі наявні ризики. Для цього система обліково-аналітичного забезпечення повинна відповідати таким вимогам: формувати своєчасну й достовірну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень; надавати потрібну інформацію про поточний стан, тенденції розвитку та рівень можливих ризиків; уможливити виявлення наявних і попередження можливих викликів і загроз.

Список використаних джерел

1. Гоголь Т. А. *Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу*: монографія. Чернігів, 2014. 384 с.

2. *Управління фінансово-економічною безпекою* / ред. В. С. Сідак. К.: Дорадо-Друк, 2010. 480 с.
3. Максимів Ю. В. Організаційні підходи до вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення управління відходами деревообробного виробництва. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*. 2011. Вип. 2(54). С. 131-138.
4. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2008. № 10(129). Ч. 2. С. 35-38
5. Бруханський Р. Ф. Актуалізація стратегічних векторів обліково-аналітичного забезпечення системи управління аграрних підприємств України. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. № 1. Т. 1. С. 11-21.
6. Гангал Л. С. Механізм обліково-аналітичного забезпечення конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2016. № 1-2. С. 124-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_22
7. Гнилицька Л. В. *Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства*: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. спец. 08.00.09 / КНЕУ. Київ, 2013. 33 с.
8. Загородній А. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2007. № 5(76). С. 94-102.
9. Камінська Т. Г. *Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах*: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.04 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2006. 20 с.
10. Мулик Я. І. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3416>
11. Оляднічук Н. В., Підлубна О. Д. Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності суб'єкта підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 33. Ч. 2. С. 16-21. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-33-25>
12. Пантелєєв В. П. *Аудит*: навч. посіб. К.: Професіонал, 2008. 400 с.
13. Пархоменко О. В. *Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації*: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.02.02 / Український ін-т науково-технічної і економічної інформації. Київ, 2006. 24 с.
14. Правдюк Н. Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовою політикою підприємства. *Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матеріали міжнар. наук. практ. конф. Житомир, 2019. С. 296-299.
15. Пуцентейло П. Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 168-174 URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3463/1/%d0%a1%d0%a0%d0%95_1_2015_168-174.pdf
16. Бутько О. В. Класифікація обліково-аналітичної інформації з метою інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1(56). С. 207-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_1_40
17. Городянська Л. Особливості технічного забезпечення системи бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 10. С. 17-22.
18. Лень В. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування, визначення, модель. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1(5). С. 281-290.
19. Тітаренко Г. Б., Корінько М. Д. Методичні підходи для побудови обліково-аналітичної системи з використанням експертних оцінок. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 4. С. 66-69.
20. Кірсанова В. В., Фащенко М. О. Обліково-аналітичне забезпечення як складова функціонування системи економічної безпеки підприємства. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті*: Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Одеса, 2014. С. 63-68. URL: <https://economics.net.ua/files/science/ipreed/2014/63.pdf>
21. Максимів Ю. В. *Комплексне використання сировини для виробництва твердого біопалива деревообробними підприємствами: обліково-аналітичний аспект*: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 186 с.

References

1. Hohol, T. A. (2014). *Oblikovo-analytychne zabezpechennya upravlinnya pidpryyemstv maloho biznesu [Accounting and analytical management of small business enterprises]*. Chernihiv. [in Ukrainian].
2. Sidak, V. S. (Ed.) (2010). *Upravlinnya finansovo-ekonomichnoyu bezpekoyu [Management of financial and economic security]*. Kyiv: Dorado-Druk. [in Ukrainian].
3. Maksymiv, Yu. V. (2011). *Orhanizatsiyni pidkhody do vdoskonalennya systemy oblikovo-analytychnoho zabezpechennya upravlinnya vidkhodamy derevoobrobnoho vyrobnytstva [Organizational approaches to improving the system of accounting and analytical support for woodworking waste management]*. *Visnyk*

- natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannya – Bulletin of the National University of Water and Environmental Engineering*, 2(54), 131-138. [in Ukrainian].
4. Bezrodna, T. M. (2008). Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya pidpryyemstvom: vyznachennya sutnosti poniattya [Accounting and analytical support for enterprise management: defining the essence of the concept]. *Visnyk Skhidnoukraiyns'koho natsional'noho universytetu imeni Volodymyra Dalya – Bulletin of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, 10(129):2, 35-38. [in Ukrainian].
 5. Brukhanskyi, R. F. (2016). Aktualizatsiya stratehichnykh vektoriv oblikovo-analitychnoho zabezpechennya systemy upravlinnya ahrarykh pidpryyemstv Ukrainy [Actualization of accounting and analytical support system strategic vectors of agricultural enterprises of Ukraine]. *Ukrayns'kyi zhurnal prykladnoyi ekonomiky – Ukrainian Journal of Applied Economics*, 1(1), 11-21. [in Ukrainian].
 6. Hanhal, L. S. (2016). Mekhanizm oblikovo-analitychnoho zabezpechennya konkurentospromozhnosti silskohospodarskykh pidpryyemstv [Mechanism of accounting and analytical maintenance for management of competitiveness of agricultural enterprises]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 1-2, 124-130. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_22 [in Ukrainian].
 7. Hnylytska, L. V. (2013). Oblikovo-analitychne zabezpechennya funktsionuvannya systemy ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Accounting and analytical support for the functioning of the economic security system of the enterprise]. (Dr.Sci. in Econ. Thesis, KNEU, Ukraine). Kyiv. [in Ukrainian].
 8. Zahorodniy, A. H. (2007). Systema oblikovo-analitychnoho zabezpechennya menedzhmentu pidpryyemstva [System of accounting and analytical support for enterprise management]. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lviv's'ka politekhnika». Seriya: Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku – Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*, 5(76), 94-102. [in Ukrainian].
 9. Kaminska, T. H. (2006). *Oblikovo-analitychne zabezpechennya finansovoho menedzhmentu v sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstvakh [Accounting and analytical support of financial management in agricultural enterprises]*. (Ph.D. in Econ. Thesis, National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine). Kyiv. [in Ukrainian].
 10. Mulyk, Ya. I. (2014). Formuvannya systemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennya finansovoyi bezpeky ahrarykh pidpryyemstv [Formation of the system of accounting and analytical ensuring of financial safety of agrarian enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 10. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3416> [in Ukrainian].
 11. Olyadnichuk, N. V., & Pidlubna, O. D. (2020). Oblikovo-analitychne zabezpechennya ekonomichnoyi diyal'nosti sub'yekta pidpryyemnytstva [Accounting and analytical support of economic activity of entrepreneurship subjects]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 33(2), 16-21. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-33-25> [in Ukrainian].
 12. Pantelyeyev, V. P. (2008). *Audyty [Audit]: Manual*. Kyiv: Profesional. [in Ukrainian].
 13. Parkhomenko, O. V. (2006). *Informatsiyno-analitychne zabezpechennya protsesu pryynyattya rishen' v systemi naukovo-tekhnichnoyi informatsiyi [Information and analytical support of the decision-making process in the system of scientific and technical information]*. (Ph.D. in Econ. Thesis, Ukrainian Institute of Scientific, Technical and Economic Information, Ukraine). Kyiv. [in Ukrainian].
 14. Pravdyuk, N. L. (2019). Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya finansovoyu politykoyu pidpryyemstva [Accounting and analytical management of the company's financial policy]. In *Finansova polityka rehional'noho rozvytku: vitchyznyanyy ta zarubizhnyy dosvid [Financial policy of regional development: domestic and foreign experience]*: Proceedings of international science and practice conference (pp. 296-299). Zhytomyr. [in Ukrainian].
 15. Putsentylo, P. R. (2015). Analitychne zabezpechennya diyal'nosti pidpryyemstva [Analytical support activities of the enterprise]. *Stalyy rozvytok ekonomiky – Sustainable development of economy*, 1, 168-174. Retrieved from http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3463/1/%d0%a1%d0%a0%d0%95_1_2015_168-174.pdf [in Ukrainian].
 16. Budko, O. V. (2015). Klasyfikatsiya oblikovo-analitychnoyi informatsiyi z metoyu informatsiynoho zabezpechennya upravlinnya stalym rozvytkom pidpryyemstva [Classification of accounting and analytical information to satisfy information needs for management of the sustainable development of the enterprise]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 1(56), 207-212. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_1_40 [in Ukrainian].
 17. Horodyanska, L. (2009). Osoblyvosti tekhnichnoho zabezpechennya systemy bukhhalters'koho obliku [Peculiarities of the technical support of the accounting system]. *Bukhhalters'kyi oblik i audit – Accounting and auditing*, 10, 17-22. [in Ukrainian].
 18. Len, V. (2016). Oblikovo-analitychna systema pidpryyemstva: obruntuvannya, vyznachennya, model [Accounting-analytical system of the enterprise: substantiation of the definition, the model]. *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnya – Problems and prospects of economics and management*, 1(5), 281-290. [in Ukrainian].

19. Titarenko, H. B., & Korinko, M. D. (2010). Metodichni pidkhody dlya pobudovy oblikovo-analitychnoyi systemy z vykorystanniam ekspertnykh otsinok [Methodical approaches for building an accounting and analytical system using expert assessments]. *Oblik i finansy APK – Accounting and finance of AIC*, 4, 66-69. [in Ukrainian].
20. Kirsanova, V. V., & Fashchenko, M. O. (2014). Oblikovo-analitychne zabezpechennya yak skladova funkcionuvannya systemy ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Accounting and analytical support as a component of the functioning of the enterprise's economic security system]. In *Problemy rynku ta rozvytku rehioniv Ukrainy v XXI stolitti [Problems of the Market and Development of the Regions of Ukraine in the 21st Century]: Proceedings of V International Scientific and Practical Internet Conference* (pp. 63-68). Odesa. Retrieved from <https://economics.net.ua/files/science/ipreed/2014/63.pdf> [in Ukrainian].
21. Maksimiv, Yu. V. (2015). *Kompleksne vykorystannya syrovyny dlya vyrobnytstva tverdogo biopalyva derevoobrobnyimi pidpryyemstvamy: oblikovo-analitychnyy aspekt [Complex use of raw materials in production of solid biofuel by woodworking enterprises: Accounting and analytical aspect]*. Ivano-Frankivsk: Folio. [in Ukrainian].

Sikach N. S. The nature and structure of accounting and analytical framework for the business management system.

In the current economic environment, the efficiency of the functioning and development of Ukrainian enterprises largely depends on the availability of an effective and coordinated information support system. Information is a crucial driver of business development as it defines its long-term goals and objectives and assesses the existing business environment, risks, and security level. The article aims to study the nature, structure, and features of the accounting and analytical framework for the business management system. The article examines the main directions of accounting and analytical activities and their content and role in preparing information used for making managerial decisions related to ensuring the stable functioning and development of business activities. The author analyzes three main stages that precede the process of forming the necessary accounting and analytical information, namely: identification, accumulation, and registration of accounting information in primary documents; generalization of the array of primary accounting information by drawing up internal and external reporting of an enterprise; analytical processing of the set of accounting data. The article highlights the main criteria that accounting and analytical information should meet for making timely and effective management decisions, including quality, reliability, accuracy, accessibility, completeness, usefulness, relevance, timeliness, comparability, truthfulness, targeting, adequacy, adaptability, significance, clarity, continuity, etc. Different approaches to the definition of the concept of accounting and analytical framework in the context of both process and system approaches are considered and its essential characteristics are analyzed. The role, place, and requirements for the main components of the accounting and analytical framework are assessed. The main methods of collecting and obtaining information used in the accounting and analytical framework of business activities are analyzed. Special attention is paid to the fact that the modern system of managing the efficiency and risks of business activity directly depends on the availability of proper accounting and information framework, which allows making scientifically sound and reliable decisions.

Keywords: accounting and analytical framework, information, information support, business activity, management system, accounting.

Сікач Назар Степанович – аспірант кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (e-mail: nazar.sikach.23@pnu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-1542-7469>).

Sikach Nazar Stepanovych – Postgraduate of the Department of accounting and taxation of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Надійшло 10.05.2024 р.